

แนวทางการป้องกันการกระทำผิดของผู้สูงอายุที่ต้องโทษในเรือนจำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

GUIDELINE FOR PREVENTING CRIMES OF THE ELDERLY WHO ARE INCACERATED IN PHRA NAKHON SI AYUTTAYA PROVINCIAL PRISON

อนุสรณ์ กองทอง¹ และ ปันณธร หอมบุญมา²

Anusorn Khongthong¹ and Pannathorn Hombunma

¹⁻²หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Master of Education program in Criminology and Justice Administration Phranakhon Si Ayutthaya
Rajabhat university, Thailand

Corresponding Author's Email: pannathorn1970@gmail.com

วันที่รับบทความ : 15 พฤศจิกายน 2568; วันแก้ไขบทความ 16 ธันวาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 18 ธันวาคม 2568

Received 15 November 2025; Revised 16 December 2025; Accepted 18 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุปัจจัยการกระทำผิดของผู้สูงอายุที่
ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) เพื่อหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดของ
กลุ่มดังกล่าว การวิจัยใช้รูปแบบผสม ประกอบด้วยวิธีเชิงปริมาณกับผู้ต้องขังสูงอายุจำนวน 70
คน และวิธีเชิงคุณภาพกับผู้ทรงคุณวุฒิและตัวแทนภาครัฐ 9 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม
มาตราส่วน 5 ระดับเพื่อเก็บข้อมูลปัจจัยสาเหตุการกระทำผิด และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
เพื่อเก็บข้อมูลแนวทางป้องกันการกระทำผิด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ตารางแจกแจง

Citation:

* อนุสรณ์ กองทอง และ ปันณธร หอมบุญมา. (2569). แนวทางการป้องกันการกระทำผิดของผู้สูงอายุที่ต้องโทษในเรือนจำ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(1), 754-767.

Anusorn Khongthong and Pannathorn Hombunma. (2026). Guideline For Preventing Crimes Of The Elderly
Who Are Incarcerated In Phra Nakhon Si Ayuttaya Provincial Prison.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(1), 754-767.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่และสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย โดยด้านเศรษฐกิจมีผลมากที่สุด รองลงมาคือด้านสังคม (ชุมชน) ส่วนด้านครอบครัวมีผลน้อยที่สุด แนวทางป้องกันที่สำคัญ ได้แก่ การดูแลสุขภาพกายและจิตใจ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การส่งเสริมอาชีพและความรู้ด้านกฎหมาย การสร้างเครือข่ายสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมคุณค่าและความอบอุ่นทางสังคม รวมถึงมาตรการเตรียมความพร้อมก่อนพ้นโทษ ซึ่งสามารถลดความเสี่ยงการกระทำผิดซ้ำของผู้สูงอายุได้ 2) แนวทางการป้องกันเน้นการดูแลแบบองค์รวม ครอบคลุมความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจของผู้ต้องขังสูงอายุ เพื่อให้การฟื้นฟูและการกลับเข้าสู่สังคมประสบผลสำเร็จ

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, การกระทำผิด, การป้องกันอาชญากรรม, เรือนจำ

Abstract

This research aims to 1) study the causes and factors contributing to criminal behavior of elderly inmates in Phra Nakhon Si Ayutthaya Provincial Prison, and 2) identify guidelines for preventing criminal behavior in this group. The study employed a mixed-method approach, including a quantitative method with 70 elderly inmates and a qualitative method with 9 experts and government representatives. The instruments used were a 5-point Likert scale questionnaire to collect data on factors causing criminal behavior and semi-structured interviews to gather information on preventive measures. Quantitative data were analyzed using frequency tables, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed by categorizing and synthesizing information according to physical, psychological, social, and economic aspects.

The results indicated that the factors influencing criminal behavior among elderly inmates were generally low, with economic factors having the greatest impact, followed by community factors, while family factors had the least

influence. Key prevention guidelines included providing physical and mental health care, organizing recreational activities, promoting occupational skills and legal knowledge, strengthening family and community support networks, conducting group activities to enhance self-worth and social bonds, and implementing pre-release preparation measures. These interventions can help reduce the risk of recidivism among elderly inmates.

Keywords: elderly inmates, criminal behavior, crime prevention, prison

บทนำ

การเกิดอาชญากรรมเป็นปัญหาที่ปรากฏในทุกสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชน ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคม และกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ การก่ออาชญากรรมยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาในทุกระดับ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม นักวิชาการและผู้บริหารในหน่วยงานยุติธรรมจึงได้พยายามศึกษาหาสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนของมนุษย์ เพื่อนำมาวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในการป้องกันและแก้ไข ซึ่งมีทั้งกรณีที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว (พรชัย ชันดี, 2558) ปัจจุบันลักษณะการก่ออาชญากรรมมีความซับซ้อนมากขึ้น ตั้งแต่การเสพและค้ายาเสพติด การขับรถขณะมีเมามา การลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฆาตกรรม ข่มขืน ไปจนถึงการทุจริตคอร์รัปชันและอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในโลกออนไลน์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอาชญากรรมได้พัฒนาไปตามสภาพสังคมและบริบททางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะเดียวกัน โครงสร้างประชากรของโลกและประเทศไทย กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” อย่างชัดเจน ปัจจุบันทั่วโลกมีประชากรรวมประมาณ 8,045 ล้านคน โดยมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปกว่า 1,144 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.2 ของประชากรทั้งหมด และคาดว่าอีก 20 ปีข้างหน้า สัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 ของประชากรโลก สำหรับประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2566 มีประชากรรวม 66.1 ล้านคน โดยมีผู้สูงอายุ 13.45 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.70 ของประชากรทั้งประเทศ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2567) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุนี้มีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศตามปัจจัยทางเศรษฐกิจ การแพทย์ และโภชนาการ (สมนทิพย์ จิตสว่าง, 2559) ปรากฏการณ์

ดังกล่าวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ หนึ่งในนั้นคือการเพิ่มขึ้นของจำนวน “ผู้ต้องขังสูงอายุ” ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีความเปราะบางและต้องการการดูแลเฉพาะ

รายงาน The Global Prison Trends 2020 โดยความร่วมมือขององค์กร Penal Reform International (PRI) และสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) พบว่า แนวโน้มจำนวนผู้ต้องขังสูงอายุทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์มีอัตราการเพิ่มของผู้ต้องขังสูงอายุถึงร้อยละ 50 ในช่วงปี 2013–2018 ส่วนประเทศเกาหลีใต้ซึ่งมีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ก็มีการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังสูงอายุถึงร้อยละ 45 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (จิตติธิตา ธิติธรรมพลกฤษ์, 2563) สำหรับประเทศไทย ข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์ระบุว่า แม้จำนวนผู้ต้องขังทั้งหมดทั่วประเทศมีแนวโน้มลดลงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา แต่จำนวนผู้ต้องขังสูงอายุกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น ปี พ.ศ. 2563 มีผู้ต้องขังสูงอายุ 6,843 คน คิดเป็นร้อยละ 1.98 ของผู้ต้องขังทั้งหมด และเพิ่มขึ้นเป็น 5,539 คน คิดเป็นร้อยละ 2.66 ในปี พ.ศ. 2567 (กรมราชทัณฑ์, 2567) ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่ควรได้รับความสนใจในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการภายในเรือนจำ

สถิติของเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา สะท้อนแนวโน้มดังกล่าวเช่นกัน โดยในปี พ.ศ. 2565 มีผู้ต้องขังทั้งหมด 2,209 คน เป็นผู้ต้องขังสูงอายุ 54 คน ปี พ.ศ. 2566 มีผู้ต้องขัง 2,196 คน เป็นผู้ต้องขังสูงอายุ 78 คน และในปี พ.ศ. 2567 มีผู้ต้องขังทั้งหมด 2,330 คน เป็นผู้ต้องขังสูงอายุ 79 คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราการเพิ่มของผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับระดับประเทศ (Global Prison Trends, 2023) ผู้ต้องขังสูงอายุถือเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากมีความเสี่ยงทางสุขภาพและสภาวะจิตใจ เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้า (จิตติธิตา ธิติธรรมพลกฤษ์, 2563) กรมราชทัณฑ์จึงจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณ บุคลากรเฉพาะด้าน เช่น นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา รวมทั้งปรับปรุงสถานที่และสวัสดิการให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังสูงอายุ (กรมราชทัณฑ์, 2566)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุกระทำความผิดในประเทศไทยยังมีจำนวนจำกัด โดยส่วนใหญ่เน้นศึกษาผู้ต้องขังหญิงสูงอายุเท่านั้น ยังไม่มีการศึกษาที่ครอบคลุมผู้ต้องขังสูงอายุในภาพรวมทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ มีทั้งเขตอุตสาหกรรมและแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิด

อาชญากรรมสูง ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุก่ออาชญากรรมในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม และเสนอแนวทางเชิงนโยบายในการดูแลผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุปัจจัยการกระทำผิดของผู้สูงอายุที่ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดของผู้สูงอายุที่ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการก่ออาชญากรรม

นักอาชญาวิทยามองว่าอาชญากรรมเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมายของรัฐและก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ทั้งด้านชีวภาพ จิตวิทยา และสังคม (ปกรณัม มณีปกรณัม, 2553) โดยสาเหตุด้านชีวภาพอธิบายว่าความผิดทางอาญาเกิดจากพันธุกรรมและความผิดปกติทางกายภาพของบุคคล ตามแนวคิดของ ซีซา ลอมโบโซ (Cesare Lombroso) ผู้เสนอทฤษฎีอาชญากรโดยกำเนิด ส่วนแนวคิดทางจิตวิทยาอธิบายว่าการกระทำผิดเกิดจากความผิดปกติทางจิตใจ ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ซิกมันต์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ที่มองว่าความขัดแย้งระหว่าง id, ego และ super ego ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกมาเป็นอาชญากรรม (พรชัย ชันตี, 2558)

2. แนวคิดทฤษฎีการป้องกันการก่ออาชญากรรม

การป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention) หมายถึงความพยายามที่จะลดช่องทางและโอกาสของการกระทำผิด โดยใช้มาตรการเชิงป้องกันทั้งทางตรงและทางอ้อม (ปกรณัม มณีปกรณัม, 2553) แนวคิดที่สำคัญ เช่น ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory) ที่เชื่อว่าการลงโทษอย่างรวดเร็วและเป็นธรรมจะยับยั้งการก่ออาชญากรรมได้ (นพพร หิรัญรักษ์, 2562) สอดคล้องกับแนวคิดของ เจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) ที่มองว่าการลงโทษควรมุ่งป้องกันมากกว่าการประหาร และ ทฤษฎีสามเหลี่ยม

อาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ของพิมพ์ธรา พัสตุประดิษฐ์ (2563) ที่เสนอว่า อาชญากรรมเกิดจากองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ผู้กระทำผิด เหยื่อ และโอกาส หากลดหรือทำลายองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งได้ ก็จะป้องกันอาชญากรรมได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และมาตรการ กฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ประเทศไทยได้กำหนดนิยาม “ผู้สูงอายุ” ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 หมายถึงบุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย ปัจจุบันประเทศกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้มีผู้ต้องขังสูงอายุเพิ่มมากขึ้น (กรมราชทัณฑ์, 2566) องค์การสหประชาชาติได้กำหนดหลักการ 18 ประการสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การมีสิทธิในอาหาร ที่อยู่อาศัย และการได้รับการดูแลด้านสุขภาพ (อรธณพ นิยมเดช, 2566) รวมถึงปฏิญญาผู้สูงอายุไทย (พ.ศ. 2542) ที่เน้นสิทธิในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและได้รับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 ได้ขยายสิทธิด้านการแพทย์ และการสงเคราะห์เพิ่มเติม โดยกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุ เช่น การจัดสวัสดิการเฉพาะ การดูแลด้านสุขภาพจิต และโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อให้ผู้ต้องขังสูงอายุสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างเหมาะสม

สรุป จากแนวคิดด้านสาเหตุการก่ออาชญากรรมและทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม สามารถออกแบบแนวทางป้องกันผู้สูงอายุในเรือนจำได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นการลดโอกาส และปัจจัยเสี่ยงต่อการกระทำผิด การปรับสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในเรือนจำ การดูแลสุขภาพกายและจิตใจ รวมถึงการจัดโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย นอกจากนี้ การดำเนินงานต้องสอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้ต้องขังสูงอายุสามารถใช้ชีวิตในเรือนจำอย่างมีคุณภาพและกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualization research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ต้องขังสูงอายุที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 70 คน สำหรับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Snowball Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและตัวแทนภาครัฐ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้พิพากษาอัยการ ทนายความ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่เรือนจำ และพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งมีประสบการณ์ในตำแหน่งราชการไม่น้อยกว่า 3 ปี

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือเชิงปริมาณ – แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุการกระทำผิดของผู้ต้องขังสูงอายุ แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ปัจจัยด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ลักษณะคำถามเป็นทั้งปลายปิดและมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. เครื่องมือเชิงคุณภาพ – การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อเก็บข้อมูลแนวทางการป้องกันการกระทำผิดของผู้ต้องขังสูงอายุ แบ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบและข้อเสนอแนะด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเชิงปริมาณ ได้ทดลองใช้แบบสอบถามกับผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำอื่นจำนวน 30 คน โดยวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของข้อคำถามด้วยสูตร Cronbach's Alpha ส่วนเครื่องมือเชิงคุณภาพใช้การออกแบบคำถามตามกรอบแนวคิดด้านการป้องกันอาชญากรรม และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธี Methodological Triangulation

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ข้อมูลด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดเก็บจากผู้ต้องขังสูงอายุผ่านแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ส่วนข้อมูลแนวทางการป้องกันการกระทำผิดเก็บจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน ผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยได้อนุญาตจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์และผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เชิงปริมาณ – วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency), ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) พร้อมแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด” ตามสูตรเฉลี่ยคะแนน
2. เชิงคุณภาพ – วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและเชิงลึก โดยจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนด เพื่อความถูกต้องของข้อมูลใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสาเหตุปัจจัยการกระทำผิดของผู้สูงอายุที่ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยากระทำความผิด ในภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่ต้องโทษ ในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กระทำความผิด	\bar{X}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม	ลำดับ
1. ด้านร่างกาย	2.24	1.00	น้อย	4
2. ด้านจิตใจ	2.30	0.73	น้อย	3
3. ด้านสังคม (ครอบครัว)	1.83	1.11	น้อยที่สุด	5
4. ด้านสังคม (ชุมชน)	2.47	1.01	น้อย	2
5. ด้านเศรษฐกิจ	3.41	1.16	มาก	1
ภาพรวม	2.39	1.00	น้อย	

พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของผู้สูงอายุอยู่ใน ระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X} = 2.39$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D. = 1.00$ เมื่อพิจารณาแยกตามด้านพบว่า มี 3 ด้านที่อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ได้แก่

ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ $\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.16 แสดงว่าปัญหาเศรษฐกิจมีผลต่อการกระทำผิดในระดับมากที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ

ด้านสังคม (ชุมชน) มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.47$, S.D. = 1.01 แสดงว่าการสนับสนุนหรือความเชื่อมโยงกับชุมชนมีผลต่อการกระทำผิดในระดับน้อย

ด้านสังคม (ครอบครัว) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด $\bar{X} = 1.83$, S.D. = 1.11 แสดงว่าปัจจัยครอบครัวมีผลต่อการกระทำผิดน้อยที่สุด

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของผู้สูงอายุที่ต้องโทษส่วนใหญ่มีระดับน้อย แต่ด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดในกลุ่มนี้ ซึ่งชี้ให้เห็นความสำคัญของการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังสูงอายุ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดของผู้สูงอายุที่ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พบว่า ปัจจัยด้านร่างกายมีความสำคัญต่อการป้องกันการกระทำผิดของผู้สูงอายุที่ต้องโทษ โดยผู้ให้ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวควรได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากแพทย์และพยาบาล พร้อมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น โยคะ การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ และการเดินช้า รวมถึงการให้ความรู้ด้านสุขภาพและการป้องกันโรคติดต่อก่อนพ้นโทษ นอกจากนี้ยังเสนอให้มีโซนควบคุมหรือเรือนจำแยกสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อดูแลสุขภาพกายและจิตใจอย่างเหมาะสม สำหรับผู้สูงอายุที่ร่างกายผอมบาง การประเมินภาวะโภชนาการเป็นรายบุคคล การเสริมอาหารที่เหมาะสม การออกกำลังกายเล็กน้อย และการพักผ่อนอย่างเพียงพอ ถือเป็นแนวทางป้องกันที่สำคัญเช่นเดียวกัน

ผู้ต้องโทษสูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกสำนึกและรู้สึกผิด แต่ยังคงกลับมากระทำผิดซ้ำ พบว่าการให้ความรู้ด้านกฎหมายและผลกระทบจากการกระทำผิด รวมถึงการให้คำปรึกษาโดยนักจิตวิทยาสามารถช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ นอกจากนี้ การส่งเสริมอาชีพ เตรียมความพร้อมหลังพ้นโทษ การสร้างเครือข่ายสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน การให้โอกาสกลับตัวกลับใจ และมาตรการเฝ้าระวังหลังพ้นโทษ เป็นแนวทางสำคัญในการลดการกลับมากระทำผิดซ้ำ สำหรับผู้สูงอายุที่รู้สึกน้อยใจหรือขาดคุณค่าในตนเอง ควรจัดกิจกรรมกลุ่ม จิตบำบัด เสริมสร้างบทบาทในสังคม และเชื่อมความสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อสร้างคุณค่าและขวัญกำลังใจ

ความสัมพันธ์และความอบอุ่นจากครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ในเรือนจำ ผู้ให้ข้อมูลเสนอว่า ควรจัดกิจกรรมเยี่ยมญาติใกล้ชิด พบปะพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกันอย่างไม่เร่งรีบ รวมถึงกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เช่น ปลูกต้นไม้ ทำของที่ระลึก และการร่วมวางแผนอนาคตร่วมกัน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความรู้สึกไม่เป็นภาระ นอกจากนี้ ควรให้ความรู้แก่ญาติและผู้สูงอายุเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความสำคัญของสถาบันครอบครัว พร้อมจัดนักจิตวิทยาหรือบุคลากรทางสังคมรับฟังปัญหาและติดตามความอบอุ่นทางจิตใจอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการจัดการภายในเรือนจำ เช่น การจัดสวัสดิการด้านอาหาร การจัดโซนควบคุมสำหรับผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมนันทนาการ และการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขและชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดความเสี่ยงการกระทำผิดของผู้สูงอายุ การจัดฝึกอาชีพและการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายควบคู่กับสุขภาพจิต จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวใช้ชีวิตหลังพ้นโทษได้อย่างมีคุณภาพและไม่กลับมามีการกระทำผิดซ้ำ

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสาเหตุและปัจจัยการกระทำผิดของผู้สูงอายุที่ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจถือเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องกระทำผิดและต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะความไม่เพียงพอของสวัสดิการภาครัฐ การขาดแคลนรายได้ หรือไม่สามารถเข้าถึงเงินช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ผู้สูงอายุบางรายตกอยู่ในสภาวะยากจนและไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากการทำความผิดเพื่อยูรอด เช่น การลักขโมย นอกจากนี้ รายได้ที่ลดลงหลังเกษียณ และค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในวัยชราก็เป็นปัจจัยสำคัญในการเกิดปัญหา ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ พรชัย ชันตี (2528) ที่กล่าวว่า ความยากจนส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรมในทางอ้อม และสอดคล้องกับทฤษฎีมาร์กซิสต์ (Marxist Theory) ของ คาร์ล มาร์กซ์ รวมถึงนักอาชญาวิทยา วิลเลียม บองเช ที่ชี้ว่า ระบบเศรษฐกิจเป็นตัวสร้างบรรยากาศและแรงกดดันต่อพฤติกรรมอาชญากรรม

2. ปัจจัยทางสังคม ชุมชนการขาดความร่วมมือในชุมชน เช่น ชุมชนที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่ช่วยเหลือกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและอาชญากรรมสูง การพึ่งพาตนเองมากเกินไป

ทำให้ชุมชนอ่อนแอและเสี่ยงต่อปัญหาอาชญากรรม สอดคล้องกับทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ (Social Disorganization Theory) และการศึกษาของ ประสงค์ น้าสมบูรณ์ (2565) ที่ชี้ว่า ความเสื่อมโทรมของชุมชนทำให้เกิดความหวาดกลัวและอาชญากรรมสูง ครอบครัวยุคใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่แน่นแฟ้น ขาดการเอาใจใส่ การทอดทิ้ง หรือการ ละเลย ส่งผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจของผู้สูงอายุ ทำให้มีแนวโน้มเข้าไปพัวพันกับ อาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bond Theory) ของ Ross, H.L., & Voas, R.B (1990). และงานวิจัยของ ชวลิต (2563)

3. ปัจจัยทางจิตใจ ผู้สูงอายุที่ต้องโทษส่วนใหญ่รู้สำนึกว่ากระทำผิด แต่ยังไม่เข้าใจ อาจ เกิดจากแรงกดดันภายนอก ขาดกลไกควบคุมตนเอง และกฎหมายที่ไม่เข้มงวด ทำให้สังเกตเห็น ความเสี่ยงต่ำในการถูกจับกุม สอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิทยา (Psychological Theory) ของ Sigmund Freud และการศึกษาของ ตฤณห์ โพธิ์รักษา (2566) ที่ระบุว่าความเครียดและ ปัญหาสภาพสังคมเศรษฐกิจทำให้เกิดพฤติกรรมรุนแรง

4. ปัจจัยทางร่างกาย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหัวใจ อัลไซเมอร์ ข้อเข่าเสื่อม และโรคทางเดินอาหาร ซึ่งส่งผลต่อสมรรถภาพ ร่างกายและอารมณ์ การกระทำผิดในกลุ่มนี้ทำให้ต้องมีระบบการดูแลสุขภาพและคัดกรอง อย่างต่อเนื่องตามแนวทางกรมราชทัณฑ์ สอดคล้องกับทฤษฎีอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมของ Cesare Lombroso

อภิปรายผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อหาแนวทางป้องกันการกระทำผิดของ ผู้สูงอายุที่ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แนวทางที่มีประสิทธิภาพต้องพิจารณาปัจจัยแบบองค์รวม โดยเริ่มต้นจากการลด ปัจจัยเสี่ยงด้านร่างกายผ่านการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่เข้มข้น การจัดโซนควบคุมแยก และการประเมินภาวะโภชนาการเฉพาะบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับหลักมนุษยธรรมและการลด ความเปราะบางทางสุขภาพ ขณะเดียวกัน เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกสำนึกผิดแต่ยังไม่ กลับมากระทำซ้ำ การป้องกันจึงต้องมุ่งเน้นการฟื้นฟูทางจิตใจโดยใช้หลัก Cognitive Behavioral Therapy (CBT) ผ่านการให้คำปรึกษาเพื่อ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และเสริมสร้าง คุณค่าในตนเอง ควบคู่ไปกับการฟื้นฟู พันธะทางสังคม (Social Bond) ที่เน้นความผูกพันกับ ครอบครัว เป็นกลไกยับยั้งอาชญากรรมที่สำคัญที่สุด ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องได้รับการสนับสนุนจาก การจัดการภายในเรือนจำที่ดี ทั้งด้านสวัสดิการ การจัดการกิจกรรมกลุ่ม และการประสานงานกับ ชุมชนภายนอกเพื่อ ฝึกอาชีพ และเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถ

กลับคืนสู่สังคมและลดความเสี่ยงการกระทำผิดซ้ำได้อย่างยั่งยืนตามหลัก การแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Correction) สอดคล้องกับการศึกษาของ นุสบา สมพานิช และ พจ ธรรมพีร (2567) ที่พบว่า การบำบัดด้วยความคิดและพฤติกรรม (CBT) นั้นมีประสิทธิภาพต่อการบำบัดอาการทางจิตในผู้สูงวัย แต่มีความละเอียดอ่อนและเฉพาะเจาะจงหลายประการที่ผู้บำบัดต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะการตั้งเป้าหมายเชิงพฤติกรรมที่ชัดเจน และการที่ CBT อาจส่งผลต่อการควบคุมอารมณ์มากกว่าการเปลี่ยนความคิดของผู้สูงวัย ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและลดการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้สูงวัยที่ต้องโทษ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางป้องกันการกระทำผิดของผู้สูงวัยที่ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้สูงวัยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 60-70 ปี ต้องโทษคดีเกี่ยวกับยาเสพติดครั้งแรกและส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ อาชีพก่อนต้องโทษส่วนใหญ่เป็นรับจ้างทั่วไป ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เนื่องจากสวัสดิการและรายได้ไม่เพียงพอ ด้านสังคมชุมชน จิตใจ ร่างกาย และครอบครัว อยู่ในระดับน้อยตามลำดับ สำหรับแนวทางป้องกัน เน้นการเสริมสิทธิสวัสดิการและอาชีพก่อนและหลังพ้นโทษ การสร้างเครือข่ายและกิจกรรมร่วมในชุมชน การส่งเสริมสุขภาพจิตและร่างกาย การฝึกอบรมความรู้ด้านกฎหมายและจริยธรรม รวมถึงการจัดกิจกรรมครอบครัวและกลุ่มผู้สูงวัยเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีหลังพ้นโทษส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ภาครัฐควรเพิ่มสวัสดิการและสร้างหลักประกันรายได้ให้ผู้สูงวัย เช่น เบี้ยยังชีพ การส่งเสริมการจ้างงานที่ยืดหยุ่น การออมระยะยาว 1.2 ควรสร้างชุมชนเอื้อต่อผู้สูงวัย เช่น ปรับปรุงสภาพแวดล้อม การเชื่อมโยงบริการสุขภาพ จัดสวัสดิการสังคมยั่งยืน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม 1.3 ส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพ การจัดสภาพแวดล้อมปลอดภัย การดูแลโภชนาการ และกิจกรรมทางกายที่เหมาะสม 1.4 ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมครอบครัว-สังคม และสร้างบรรยากาศอบอุ่นเพื่อให้ผู้สูงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดี 1.5 สนับสนุนกิจกรรมและบริการที่ส่งเสริมสุขภาพจิต เช่น การออกกำลังกาย กิจกรรมสร้างสรรค์ และลดปัจจัยที่กระทบจิตใจ 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ศึกษา

เรือนจำ/ทัณฑสถานอื่นในจังหวัดเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยและแนวทางแก้ไขผู้สูงอายุกระทำผิด
2.2 ศึกษาการส่งต่อผู้สูงอายุพ้นโทษสู่ชุมชน เพื่อป้องกันการกลับมาก่อทำผิดซ้ำ 2.3 ศึกษา
รูปแบบอาชญากรรมและปัจจัยเสี่ยงต่อผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นแนวทางป้องกันอาชญากรรมใน
พื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2567). *สถิติประชากรประเทศไทย 2566*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- กรมราชทัณฑ์. (2566). *มาตรฐานการดูแลผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำไทย*. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2567). *สถิติผู้ต้องขังสูงอายุทั่วประเทศ*. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- ชวลิต กลิ่นแสบ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 6(3), 253-261.
- ตฤณห์ โพธิ์รักษา. (2566). รูปแบบอาชญากรรม และปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม. *คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. วารสารสหศาสตร์*, 23(1), 128-140.
- ปกรณ์ มณีปรกร (2553). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพฯ: เอ็ม ที เพรช.
- ประสงค์ น้ำสมบูรณ์. (2565). นโยบายตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของชุมชนในกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 6(3), 713-728.
- นพพร หิรัญรักษ์. (2562). การศึกษาสาเหตุและรูปแบบการก่ออาชญากรรม ลักษณะการกระทำผิด เกี่ยวกับการปล้นรถขนเงิน. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นุสบา สมพานิช. (2567). *ข้อควรคำนึงในการบำบัดด้วยความคิดและพฤติกรรมในผู้สูงวัยโรคซึมเศร้า สารระความรู้*. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://mekicecream.com/blogdetail/sourcesingred>
- พรชัย ชันดี. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการงานวิจัยและนโยบายประยุกต์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.

- พิมพ์ธรา พัสดุประดิษฐ์. (2563). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยวยของตำรวจในสังกัดกองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว 1. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- สมนทิพย์ จิตสว่าง. (2559). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำ. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*. 24(2), 78-101.
- อรณพ นิยมเดชา. (2566). แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมผู้สูงอายุในชุมชน. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(6), 115-130.
- อุนิษา เลิศโตมาสกุล. (2561). *อาชญากรรมและอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ross, H.L,& Voas, R.B. (1990). The new Philadelphia story : The effects of severe punishment for drug driving. *Law & policy*, 12(1), 51-80.